

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012. Această traducere a fost efectuată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea. Pentru mai multe informații, a se vedea referințele cu privire la drepturile de autor de la sfârșitul prezentului document.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Notă informativă privind jurisprudența Curții nr. 122

August-septembrie 2009

Manole și alții contra Moldovei - 13936/02

Hotărâre din 17.9.2009 [Secția a IV-a]

Articolul 10

Articolul 10-1

Libertatea de exprimare

Insuficiența garanțiilor legale pentru a asigura independența unui organism public de radioteleviziune: *violare*

În fapt – Reclamanții erau angajați ai Teleradio-Moldova (TRM), o societate de stat care era la acel timp în Moldova, unicul post de televiziune și stație radio cu acoperire națională. Potrivit reclamanților, TRM a fost supusă cenzurii pe întreg parcursul existenței sale. Totuși, după februarie 2001, când Partidul Comuniștilor a câștigat cu o majoritate largă alegerile parlamentare, cenzura a devenit intolerabilă. În special, conducătorii TRM au fost înlocuiți cu persoane fidele guvernului. Doar unui grup de jurnaliști, considerați de încredere, le-a fost permis să facă reportaje de natură politică, care erau prezentate în așa fel încât să reflecte partidul de guvernământ într-o lumină favorabilă. Jurnaliștii erau pedepsiți dacă utilizau expresii care arătau într-o imagine negativă perioada sovietică sau sugerau că există anumite conexiuni culturale între Moldova și România. Din aceste motive, mai multe interviuri au fost întrerupte și emisiuni interzise. Partidele de opoziție aveau foarte puține ocazii să-și exprime opiniile lor. Jurnaliștii care transgresau această linie de conduită erau supuși unor măsuri disciplinare sau chiar interogați de poliție. Pe parcursul primei jumătăți a anului 2002, ca urmare a unei greve organizate de personalul TRM pentru a stopa cenzura, doi dintre reclamanți au fost sancționați disciplinar.

În aprilie 2002, Consiliul Coordonator al Audiovizualului moldovenesc a publicat concluziile sale în privința cenzurii care ar fi practică de către TRM. Acesta a constatat că anumite cuvinte și subiecte erau interzise în reportajele TRM - ului. În același timp, acesta a respins restul acuzațiilor privind cenzura, din motiv că era vorba despre niște scuze invocate de către jurnaliști pentru a ascunde lipsa lor de profesionalism.

În iulie 2002, după ce TRM a devenit o societate publică, membrii personalului a fost obligat să susțină niște examene pentru a fi confirmați în post. Patru dintre reclamanți, dar și un număr mare de jurnaliști care au participat la greva de la începutul anului, nu au fost menținuți în posturile lor, iar apelul lor a fost respins. La nouăsprezece membri ai personalului care au asistat la o conferință de presă privind concedierile din serviciu, le-a fost interzis accesul în localurile TRM. Schimbarea de statut al TRM se datora unei rezoluții adoptată de către Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, care incita Moldova la reformarea serviciului de radiodifuziune și la eradicarea cenzurii din programele televizate. Chiar dacă un expert independent a fost desemnat pentru a face o evaluare a proiectului legislativ, recomandările sale nu au fost luate în considerare, noua legislație autorizând în continuare numeroase forme de ingerință politică directă.

În cererea lor către Curtea Europeană, reclamanții pretind că au fost supuși unui regim de cenzură, instituit de către stat, în perioada când lucrau în calitate de jurnaliști la TRM.

În drept – Articolul 10: atunci când un stat decide să creeze un sistem public de radiodifuziune, dreptul și practica internă trebuie să conțină suficiente garanții pentru ca acest sistem să ofere un serviciu pluralist. Atunci când posturile private sunt încă destul de slabe pentru a propune o alternativă reală, iar o societate de stat sau publică este din această cauză difuzorul unic sau predominant într-o țară sau o regiune, este indispensabil, pentru o bună funcționare a democrației, ca această societate să transmită informații și comentarii echilibrate, independente și imparțiale, oferind un spațiu pentru dezbateri publice unde ar putea să fie expusă o gamă cât mai largă de opinii și puncte de vedere. Normele aprobate de către statele contractante, prin intermediul Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind serviciul public de radiodifuziune, conțin anumite indicații în acest sens. Statele participante s-au angajat să garanteze independența difuzorilor din serviciul public contra ingerințelor economice și politice. Directivele Comitetului de Miniștri indică că independența poate fi garantată prin intermediul unei independențe editoriale clare și a unei autonomii instituționale în cadrul juridic al difuzorului, în special, pentru ceea ce ține de pregătirea și prezentarea emisiunilor informative și de actualități, precum și în domeniul recrutării, angajării și gestionării personalului. Emisiunile de actualități trebuie să prezinte faptele și evenimentele de o manieră echilibrată și să incite la libera formare a opiniilor, în timp ce cazurile în care difuzorii din serviciul public ar putea fi constrânși să difuzeze informații sau evenimente oficiale trebuie să fie excepționale și prevăzute de lege. Regulile ce definesc statutul și numirea conducătorilor și a organelor de supraveghere trebuie să fie fixate în așa mod, încât să evite orice risc de ingerință politică sau alta.

În ceea ce privește cazul particular al reclamanților, Curtea ia în considerare perioada cuprinsă între februarie 2001, deoarece ei susțin că problema controlului politic a liniei editoriale a devenit mai acută anume în acest moment, și 26 septembrie 2006, data când a fost adoptată decizia de admisibilitate. Curtea observă că TRM a reflectat preponderent activitățile președintelui și a guvernului, iar accesul partidelor de opoziție a fost limitat. Ea notează, de asemenea, existența unor elemente ce denotă o politică editorială care limita utilizarea anumitor subiecte considerate ca politic sensibile sau care arătau guvernul într-o lumină mai puțin favorabilă. De exemplu, Consiliul Coordonator al Audiovizualului a indicat că TRM avea ca politică interzicerea utilizării anumitor cuvinte sau expresii, în special, cele care se raportau la cultura și limba comună a României și Moldovei, precum și la violările masive ale drepturilor omului care au avut loc în perioada sovietică. Printre altele, date independente revelează o practică constantă ce consista în acordarea unui timp de antenă disproporționat

activităților președintelui și a guvernului. Reclamanții au fost supuși deci de-a lungul perioadei în cauză, unei ingerințe continue în dreptul lor la libertatea de exprimare.

În plus, dat fiind faptul că cea mai mare parte a acestei perioade TRM a beneficiat de un cvasi-monopol asupra difuzării audiovizuale din Moldova, era de o importanță vitală pentru democrație ca ea să transmită informații exacte și echilibrate, reflectând toată gama de opinii și dezbateri politice. Atunci când decide să creeze un sistem public de radiodifuziune, statul are obligația pozitivă să asigure un serviciu audiovizual pluralist, bazat pe un cadru juridic ce ar garanta independența TRM față de orice măsură de ingerință și control politic. Totuși, el nu a reușit să o facă în perioada susmenționată, când un singur partid politic domina Parlamentul, Președinția și Guvernul Republicii Moldova. Astfel, chiar dacă statutele TRM au fost amendate pentru ca activitățile sale creative și editoriale să fie protejate prin lege de orice ingerință, nicio structură adaptată acestui scop nu a fost instituită. Consiliul Coordonator al Audiovizualului, organul de supraveghere, era compus din membri desemnați de către Parlament, Președintele Republicii și Guvern, fără nicio garanție împotriva concedierilor din serviciu. Conducerea TRM era numită de către Parlament la propunerea Consiliului Coordonator al Audiovizualului. Chiar și după ce Comitetul de Gestiune a fost schimbat cu Consiliul de Observatori, nu exista nicio garanție ce ar fi permis să se evite ca totalitatea de cincisprezece membri ai acestui organ, cu excepția unuia, să fie persoane fidele partidului la putere.

În concluzie, cadrul legislativ era totalmente viciat deoarece nu prevedea suficiente garanții împotriva controlului efectuat de către organul politic al guvernului, a conducerii TRM și deci a politicii ei editoriale. În ceea ce privește excepția preliminară a Guvernului reclamat, potrivit căreia, reclamanții nu ar fi epuizat căile de recurs interne, Curtea consideră că exemplele de favoritism politic și de restricții impuse asupra reportajelor pe care ea le-a constatat, o autorizează să concludă despre existența unei practici sistematice ce consista în a utiliza TRM pentru promovarea politicii partidului aflat la putere, aceasta putând fi calificată de practică administrativă. În consecință, reclamanții sunt scutiți de obligația de a epuiza căile de recurs interne. În orice caz, Curtea nu este convinsă că reclamanții ar fi avut acces la un recurs intern efectiv în ceea ce privește partea centrală a plângerii lor.

Concluzie: violare (unanimitate).

Articolul 41 și 46: Statul pârât este obligat să adopte măsuri generale, inclusiv o reformă legislativă, cu scopul de a institui un cadru juridic în conformitate cu exigențele articolului 10. Întrebarea privind satisfacția echitabilă, este rezervată.

© **Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012**

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Această traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea, care, de altfel, nu își asumă răspunderea pentru calitatea acesteia. Traducerea poate fi descărcată din baza de date HUDOC a Curții Europene a Drepturilor Omului (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din oricare altă bază de date în care Curtea a făcut această traducere disponibilă. Poate fi reprodusă în scop necomercial, cu condiția ca titlul cauzei să fie citat în întregime, împreună cu referirea la dreptul de autor menționat anterior la Fondul fiduciar pentru drepturile omului. Dacă intenționați să utilizați vreun fragment din această traducere în scop comercial, vă rugăm să contactați publishing@echr.coe.int.

© **Council of Europe/ European Court of Human Rights, 2012**

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has share it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© **Conseil de l'Europe/ Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012**

Les langues officielles de la Cour Européenne des Droits de l'Homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>) où de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.